

תיאור וניתוח צמצום מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי בנקאיים

סקירה כלכלית

כתיבה: נעם בוטוש, כלכלן | אישור: עמי צדיק, מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי
תאריך: כ"ח בכסלו תשפ"ב, 2 בדצמבר 2021
עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

תוכן העניינים

1.....	תמצית	1
2.....	1. רקע: צמצום מסגרות אשראי	1
3.....	2. נתונים על שוק האשראי הקמעונאי בישראל	2
4.....	2.1 האשראי הצרכני למשקי בית	4
6.....	2.2 האשראי לעסקים קטנים וזעירים	6
7.....	2.3 חברות כרטיסי האשראי	7
11.....	3. נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים של הבנקים וחברות כרטיסי האשראי	11
11.....	3.1 חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות	11
13.....	3.2 חברות כרטיסי האשראי	13

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חבר הכנסת מיכאל ביטון, יו"ר ועדת הכלכלה, בנושא תיאור וניתוח צמצום מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי בנקאיים. במסמך מוצג הרקע לצמצום מסגרות האשראי ברכישות דרך כרטיסי אשראי בחשבונות הבנקים, וכן מובאים נתונים על האשראי הבנקאי, על חברות כרטיסי אשראי, וכן נתונים מהדוחות הכספיים של הבנקים וחברות כרטיסי האשראי.

מטרת **החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017** (להלן: החוק), שנחקק בינואר 2017, הייתה להגביר את התחרות בשוק האשראי, בין היתר על ידי הפרדת השליטה בחברות כרטיסי האשראי מבעלות הבנקים הגדולים וצמצום מסגרות האשראי של כרטיסי האשראי הבנקאיים.

בלוח שלהלן מוצגים כמה מדדים שבהם נבחנים השינויים שחלו בתחרות בתחום האשראי בתקופה שמאז חקיקת החוק – 2016-2021. אפשר לראות כי משקל הבנקים מסך האשראי הצרכני ירד **ב-9.5 נקודות האחוז**

2020/2021	2016	נתון
73.8%	83.3%	משקל הבנקים באשראי הצרכני
0.20	0.21	מדד HHI של אשראי בנקאי צרכני
47.6%	55.8%	CR2 של אשראי בנקאי צרכני
4.99%	5.84%	ריבית על אשראי צרכני
4.95%	4.96%	מרווח אשראי צרכני
14.6	10.1	יתרות האשראי הצרכני של חברות כרטיסי אשראי (מיליארדי ש"ח)
33.1%	28.3%	נתח שוק של כרטיסי אשראי חוץ בנקאיים

בתקופה שמאז חקיקת החוק. לפי מדדי תחרותיות מקובלים, חלה עלייה מתונה בתחרות: מדד הירפנדל הירשמן (HHI) ירד בצורה מתונה מ-0.21 ל-0.2 וממד CR2 (הבוחר את נתח השוק של שתי החברות

הגדולות) ירד **ב-8.2 נקודות האחוז**. נוסף על כך, במדדים של מחיר האשראי (הריבית) ומרווח האשראי חלה ירידה מתונה. עם זאת, אפשר לייחס חלק מהירידה לצעדים שנקטה הממשלה להוזלת האשראי בזמן משבר הקורונה. בנתוני חברות כרטיסי האשראי אפשר לראות כי חלה עלייה של **44.6%** ביתרות האשראי הצרכני של חברות כרטיסי האשראי, והדבר מעיד על השתתפות גוברת של חברות אלו בשוק האשראי. כמו כן, נתח השוק של כרטיסי אשראי חוץ-בנקאיים עלה בתקופה זו **ב-4.8 נקודות האחוז**. מנתונים אלו אפשר ללמוד כי חלה עלייה מתונה ברמת התחרות בשוק האשראי. עם זאת, בתקופה זו חלו שינויים נוספים (כגון הקלות בשוק האשראי בעקבות משבר הקורונה), ולכן אי-אפשר לבדוד את השפעת החוק על העלייה ברמת התחרות.

נוסף על בחינת השינוי ברמת התחרות בשוק האשראי, בעקבות חקיקת החוק, מרכז המחקר והמידע של הכנסת התבקש לבדוק את ההשפעה של צמצום מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי בנקאיים על לקוחות הבנקים, ובעיקר על הלקוחות מקרב משקי בית בעלי הכנסות נמוכות. תשובת חטיבת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל על פניית מרכז המחקר והמידע בנושא הייתה כי המידע המבוקש חוסה תחת הוראות סודיות, ובהתאם **לפקודת הבנקאות, 1941**, אין אפשרות למסור מידע החוסה תחת הוראות סודיות. משום כך, לא היה אפשר לבצע ניתוח של נתוני מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי בנקאיים ולבחון את הצורך בדבר צמצום מסגרות כרטיסי האשראי והשפעתו על אוכלוסיות שונות מקרב לקוחות הבנקים.

1. רקע: צמצום מסגרות אשראי

בשנים 2015-2016 פעלה הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים (להלן: ועדת שטרומ), ובספטמבר 2016 הגישה את המלצותיה. אחת המלצות הייתה הפרדת השליטה בחברות כרטיסי האשראי של הבנקים הגדולים. לפי דו"ח ועדת שטרומ, מכיוון שחברות כרטיסי האשראי נמצאות בבעלות הבנקים הגדולים, הן אינן מתחרות בפועל עם הבנקים בשוק האשראי. מטרת המלצה זו הייתה להגביר את התחרות בתחום האשראי, כך שהאשראי החוץ-בנקאי יהווה איום תחרותי על האשראי הבנקאי, השולט בתחום האשראי הקמעונאי. כדי שחברות כרטיסי האשראי המופרדות יוכלו להתחרות על נתח שוק משמעותי, הומלץ כי הבנקים הגדולים יצמצמו בהדרגה את מסגרות האשראי של כרטיסי האשראי הבנקאיים, לשם הגנת ינוקא על חברות האשראי העצמאיות בשוק האשראי.¹

יישום המלצות הוועדה נעשה, בין היתר, באמצעות חקיקת **החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017** (להלן: החוק), שנחקק בינואר 2017. בחוק נקבעו הוראות בדבר הפרדת חברות כרטיסי האשראי שהיו בבעלות בנקים בעלי היקף פעילות רחב (בנקים שסך נכסיהם הוא יותר מ-20% מסך הנכסים במערכת הבנקאות – בפועל, ההוראות חלו על בנק הפועלים ובנק לאומי). בשנת 2019 נמכרה חברת לאומי קארד (נקראת כיום **מקס איט פיננסים**) שהייתה בבעלות בנק לאומי לקרן ההשקעות Warburg Pincus, ובשנת 2020 חברת **ישראלכרט**, שהייתה בבעלות בנק הפועלים, הפכה לחברה נפרדת בבעלות הציבור וגופים מוסדיים.²

בסעיף 9(ג) לחוק נקבע כי החל מינואר 2021 ועד ינואר 2024 סך מסגרות האשראי של לקוחות הבנקים בעלי היקף פעילות רחב (לאומי והפועלים), בכל שנה, לא יהיה יותר מ-50% **מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015**. נוסף על כך, בסעיף נקבע כי בחישוב סך מסגרות האשראי יובאו בחשבון מסגרות אשראי הגבוהות מ-5,000 ש"ח וכי מסגרת אשראי של לקוח לא תפחת מ-5,000 ש"ח, בעקבות הוראת הסעיף.

בנובמבר 2020 אושר **צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9 (ג) לחוק) (הוראת שעה), התשפ"א-2020** (להלן: הצו). בצו נקבע כי, כהוראת שעה, בתקופה שמפברואר 2021 ועד ינואר 2022, צמצום מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי יהיה בשיעור של **45%** (במקום 50%) וסכום מסגרות האשראי לצורך החישוב יהיה **7,500 ש"ח** (במקום 5,000 ש"ח, כאמור לעיל). על פי דברי ההסבר לטיטת הצו, שינוי זה נעשה כיוון שמצבם הכלכלי של משקי בית רבים הורע בעקבות משבר הקורונה, ולכן יש חשש שצמצום מסגרות האשראי

¹ משרד האוצר, [הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים הבנקאיים והפיננסיים הנפוצים בישראל](#), ספטמבר 2016.

² אתר הבורסה, [דיווחי חברות](#), כניסה: 21 באוקטובר 2021.

בכרטיסי אשראי יגרום לפגיעה במשקי בית, שכן צמצום של האשראי הניתן להם בכרטיסי אשראי יצריך מהם למצוא מקורות אשראי חלופיים, שבזמן משבר כלכלי יהיה קשה להם לקבל אותו.³

במהלך דיון בוועדת הכלכלה בנובמבר 2020, שבו אושר הצו, הועלו טענות כי צמצום מסגרות האשראי יפגע במשקי בית בעלי הכנסות נמוכות, שכן הם יתקשו לקבל אשראי ממקורות אחרים. מנגד, הועלתה טענה כי צמצום מסגרות האשראי לא יפגע במשקי בית אלו, שכן ניצול מסגרות האשראי בכרטיסי האשראי הבנקאי אינו מגיע ל-50% בפועל, ולכן ממילא קיצוץ במסגרות האשראי לא יפגע במשקי בית אלו, אלא יגרום לעידוד התחרות על האשראי הצרכני.⁴

כדי לקבל תמונה רחבה על נושא צמצום מסגרות האשראי והשפעותיו האפשריות על לקוחות הבנקים, ובעיקר על הלקוחות מקרב משקי בית בעלי הכנסות נמוכות, הוגשה בקשת מידע בנושא לחטיבת הפיקוח על הבנקים על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת ב-21 באוקטובר 2021. ב-23 בנובמבר 2021, התקבלה תשובה מחטיבת הפיקוח על הבנקים כי המידע המבוקש הוא מידע פרטני הנוגע לגוף פיננסי מסוים, ולכן חוסה תחת הוראות סודיות, וכי בהתאם לסעיף 15א **לפקודת הבנקאות, 1941**, אי-אפשר למסור מידע החוסה תחת הוראות סודיות.⁵ בדיון בנושא בוועדת הכלכלה של הכנסת, בנובמבר 2020, נאמר כי בנק ישראל ומשרד האוצר ביצעו ניתוח של נתוני מסגרות האשראי, ומהניתוח עלה כי 7,500 ש"ח ללקוח הוא סכום המבטיח קיום בכבוד.⁶ בחינה של נתוני מסגרות האשראי, שיעור הניצול שלהן, התפלגותן לפי טווחי מסגרות וכן לפי עשירוני הכנסה של הלקוחות הייתה עשויה לשפוך אור על הצורך בצמצום מסגרות כרטיסי האשראי והשפעתו על אוכלוסיות שונות מקרב לקוחות הבנקים.

2. נתונים על שוק האשראי הקמעונאי בישראל

בהוראות החוק נקבע כי תוקם ועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי, לצורך מעקב אחר יישום הוראות החוק והמלצה על צעדים לשיפור והגברת התחרות בשוק האשראי. הוועדה נדרשת להגיש דוח חצי שנתי לוועדות הכלכלה והכספים של הכנסת בדבר מצב התחרות בשוק האשראי. ב-16 באוגוסט 2021 פורסם דו"ח המעקב השלישי של ועדה זו, ובו נבחנו השינויים שחלו בתחרות בשוק האשראי בישראל. בפרק זה יוצגו הממצאים העיקריים שפורטו בדו"ח הוועדה.⁷

³ טיוטת צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) (הוראת שעה), התשפ"א-2020, אוקטובר 2020.

⁴ ועדת הכלכלה של הכנסת, הצעת צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) (הוראת שעה), התשפ"א-2020, 10 בנובמבר 2020.

⁵ אילנית מדמוני, חטיבת הפיקוח על הבנקים, דוא"ל, 23 בנובמבר 2021.

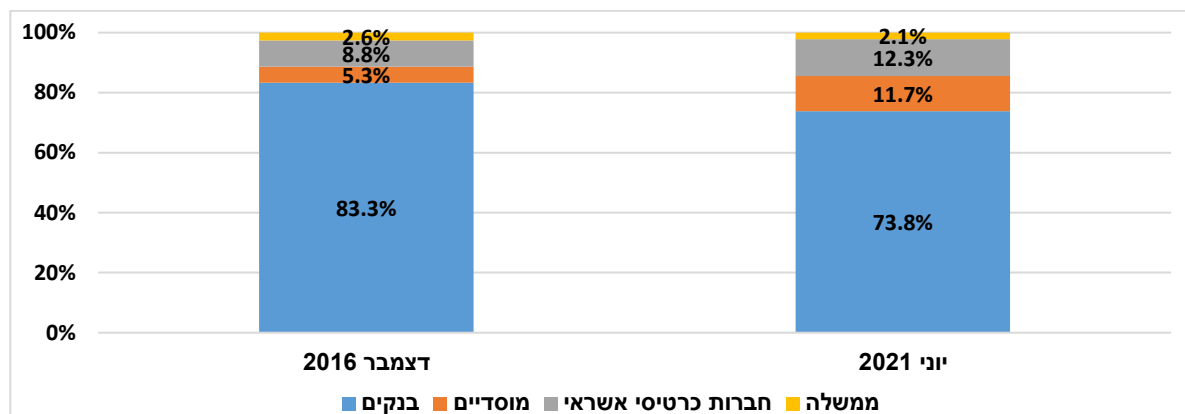
⁶ ועדת הכלכלה של הכנסת, הצעת צו להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) (שינוי השיעור והסכומים לעניין צמצום מסגרות אשראי לפי סעיף 9(ג) לחוק) (הוראת שעה), התשפ"א-2020, 10 בנובמבר 2020.

⁷ משרד האוצר, הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי, דו"ח שלישי של הוועדה, אוגוסט 2021.

2.1 האשראי הצרכני למשקי בית

בתרשים 1 שלהלן מוצגת התפלגות האשראי הצרכני למשקי בית בדצמבר 2016 וביוני 2021.

תרשים 1 – התפלגות האשראי הצרכני למשקי בית (לא לדיור)⁸

אפשר לראות את השינוי שחל בהתפלגות האשראי הצרכני: משקל האשראי הצרכני שניתן מהבנקים ירד **ב-9.5 נקודות האחוז**; משקל האשראי הצרכני מהגופים המוסדיים עלה **ב-6.5 נקודות האחוז**; משקל האשראי הצרכני מחברות כרטיסי אשראי עלה **ב-3.5 נקודות האחוז**, ומשקל האשראי מהממשלה ירד **ב-0.5 נקודות האחוז**. עולה מכך כי **חלה עלייה במשקל האשראי החוץ-הבנקאי (מוסדיים וחברות כרטיסי אשראי) על חשבון האשראי הבנקאי**. עם זאת, הבנקים עדיין נותרו ספקי האשראי הצרכני המרכזיים בשוק זה, עם נתח שוק של **73.8%**. בחינה נוספת שממנה אפשר ללמוד על גידול בתחרותיות בשוק האשראי היא התפלגות האשראי הבנקאי בין הבנקים. בלוח 1 מוצגת יתרת האשראי הבנקאי הצרכני לפי בנק, נכון לסוף 2016 ולסוף 2020.

לוח 1 – התפלגות האשראי הבנקאי הצרכני לפי בנק (במיליארדי ש"ח, נכון לסוף שנה)⁹

שיעור שינוי	2020			2016			בנק
	מדד HHI	באחוזים	יתרת אשראי	מדד HHI	באחוזים	יתרת אשראי	
-24.5%	0.07	27.0%	29.2	0.10	31.6%	38.7	הפועלים
-24.7%	0.04	20.6%	22.3	0.06	24.2%	29.6	לאומי
+40.6%	0.04	20.1%	21.8	0.02	12.6%	15.5	מזרחי טפחות
+17.8%	0.03	16.5%	17.9	0.02	12.4%	15.2	הבינלאומי
+0.7%	0.02	13.3%	14.4	0.01	11.6%	14.3	דיסקונט
-69.6%	0.00	1.3%	1.4	0.00	3.8%	4.6	שאר הבנקים
-12.3%	0.20	100.0%	107.0	0.21	100.0%	122.5	סך הכול

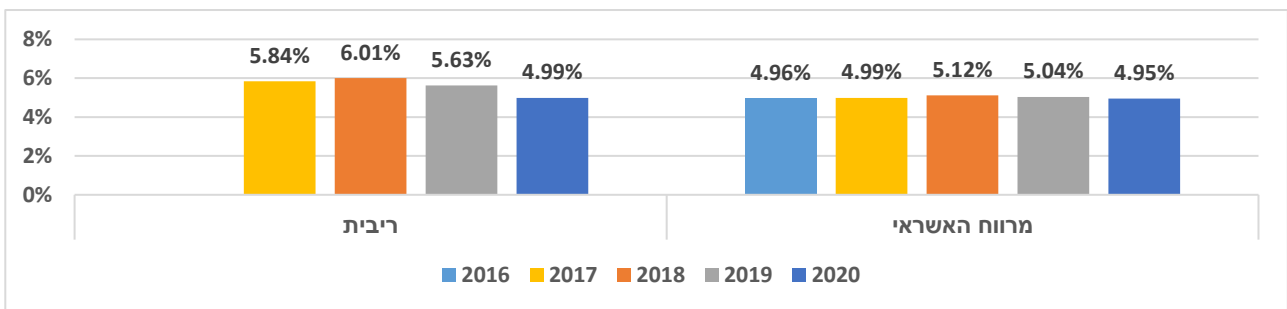
⁸ בנק ישראל, [יתרות האשראי במשק](#), 6 באוקטובר 2021.

⁹ בנק ישראל, [הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי](#), שנים שונות. האשראי הצרכני הוא אשראי למשקי בית ובנקאות פרטית ללא כרטיסי אשראי ולא כולל משכנתאות. השינוי שחל במשקל בנק מזרחי טפחות ומשקל שאר הבנקים באשראי נובע בעיקר מכך **שבשנת 2020 מוזג בנק איגוד לבנק מזרחי-טפחות**, ולכן בשנה זו ב"שאר הבנקים" נכלל רק בנק ירושלים.

אפשר לראות כי בסוף 2016 נתח השוק של הבנקים הגדולים – פועלים ולאומי – בשוק האשראי הצרכני היה **55.8%**, לעומת **47.6%** בסוף 2020 – ירידה של **8.2 נקודות האחוז**. נתח השוק של שתי הפירמות הגדולות בשוק נקרא CR2, והוא מהווה מדד לבחינת רמת התחרות בענף. מדד נוסף לבחינת רמת התחרות הוא הרפינדל-הירשמן (HHI).¹⁰ אפשר לראות כי מדד HHI היה **0.21** בסוף 2016 וירד מעט ל-**0.2** בסוף 2020.¹¹

מנתונים אלו עולה כי **רמת התחרות בשוק האשראי הצרכני עלתה בצורה מתונה מאז חקיקת החוק להגברת התחרות**. עם זאת, סך יתרת האשראי הצרכני ירד בכ- **12.3%**; ייתכן כי הדבר נובע מגידול במשקל האשראי החוץ-בנקאי, ירידה ביתרת האשראי של בנק הפועלים ובנק לאומי והסטה של האשראי שניתן בבנקים אלו למגזרי פעילות אחרים. בתרשים 2 שלהלן מוצגים מרווחי האשראי והריביות על אשראי צרכני למשקי בית.

תרשים 2 – הריבית ומרווחי האשראי על אשראי צרכני (2016-2020, סוף שנה)¹²

אפשר לראות כי מרווח האשראי על אשראי צרכני נותר כמעט ללא שינוי בשנים 2016-2020. עם זאת, חלה ירידה בריביות – מ-**5.84%** בסוף 2017 ל-**4.99%** בסוף 2020; ירידה של **0.85 נקודות האחוז**. שינויים אלו בריבית עשויים להוות אינדיקציה מסוימת לעלייה ברמת התחרות בשוק זה. עם זאת, אפשר לראות כי חלק ניכר מהירידה חל בשנת 2020, שבה הייתה התערבות ממשלתית בשוק האשראי, בין היתר, באמצעות מתן אשראי על ידי קרנות בערבות מדינה, וכן בעקבות צעדים שנקט בנק ישראל להוזלת האשראי במשק. על כן, נראה כי חלק מהירידה בריביות היא תוצאה של התערבות המדינה והיא לא נובעת רק מהחוק להגברת התחרות.¹³ בתקופה זו ריבית בנק ישראל הייתה **0.1%-0.25%** (ובהתאמה ריבית הפריים הייתה **1.6%**

¹⁰ **מדד HHI**: סכום של ריבועי נתחי השוק של החברות הפועלות בענף מסוים. למשל, אם פועלות שלוש חברות בענף מסוים, ואחת מחזיקה ב-60% מנתח השוק ושתי החברות האחרות מחזיקות כל אחת ב-20%, חישוב המדד יהיה: $0.2^2 + 0.2^2 + 0.6^2 = 0.44$.

¹¹ על פי משרד המשפטים האמריקאי, רמת ריכוזיות בענף מוגדרת בשלושה טווחים: **0-0.15 – ריכוזיות נמוכה**; **0.15-0.25 – ריכוזיות מתונה/בינונית**; מעל **0.25 – ריכוזיות גבוהה**.

The United States Department of Justice, [HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEX](https://www.justice.gov/antitrust/HERFINDAHL-HIRSCHMAN-INDEX), accessed: October 6th 2021.

¹² משרד האוצר, הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי, **דו"ח שלישי של הוועדה**, אוגוסט 2021.

¹³ להרחבה: נעם בוטוש, **השפעת משבר הקורונה על האשראי הצרכני**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, אוגוסט 2020.

1.75%), ובאפריל 2020 החזיר בנק ישראל את הריבית לרמה של 0.1% כדי לסייע להוזלת האשראי במשק.¹⁴

2.2 האשראי לעסקים קטנים וזעירים

מבחינה של מגמות האשראי לעסקים קטנים וזעירים אפשר ללמוד כי הבנקים הם בעלי נתח שוק של **94.3%** מסך האשראי לעסקים קטנים וזעירים נכון לספטמבר 2020, לעומת **94.4%** בסוף שנת 2017. כלומר, להבדיל מהמגמה הקיימת באשראי הצרכני למשקי בית, כמעט שלא חל שינוי בהתפלגות האשראי לעסקים קטנים וזעירים.¹⁵ בלוח 2 שלהלן מוצגת יתרת האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים לפי תאגיד בנקאי, נכון לסוף 2016 ולסוף 2020.

לוח 2 – התפלגות האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים (במיליארדי ש"ח, נכון לסוף שנה)¹⁶

שיעור שינוי	2020			2016			בנק
	מדד HHI	באחוזים	יתרת אשראי	מדד HHI	באחוזים	יתרת אשראי	
-13.3%	0.08	28.6%	54.6	0.12	35.0%	63.0	הפועלים
+6.5%	0.07	26.5%	50.7	0.07	26.4%	47.6	לאומי
+6.4%	0.04	19.1%	36.4	0.04	19.0%	34.2	דיסקונט
+91.6%	0.02	15.4%	29.5	0.01	8.6%	15.4	מזרחי טפחות
+25.2%	0.01	9.9%	18.9	0.01	8.4%	15.1	הבינלאומי
+74.5%	0.00	0.6%	1.2	0.00	3.8%	4.7	שאר הבנקים
+6.3%	0.22	100.0%	191.3	0.24	100.0%	179.9	סך הכול

אפשר לראות כי בסוף 2016 מדד CR2 בשוק האשראי לעסקים קטנים וזעירים היה **61.5%**, לעומת **55%** בסוף 2020 – ירידה של **6.5 נקודות אחוז**. מדד HHI היה **0.24** בסוף 2016 וירד ל-**0.22** בסוף 2020.¹⁷ משני מדדים אלו אפשר ללמוד כי רמת התחרות בשוק האשראי הבנקאי לעסקים קטנים וזעירים עלתה במקצת מאז חקיקת החוק. בתרשים 3 שלהלן מוצגים מרווחי האשראי והריביות על אשראי לעסקים קטנים וזעירים.

תרשים 3 – הריבית ומרווחי האשראי על אשראי לעסקים קטנים וזעירים (2016-2020, סוף שנה)¹⁸

¹⁴ בנק ישראל, [ריבית בנק ישראל](#), כניסה: 2 בנובמבר 2021.

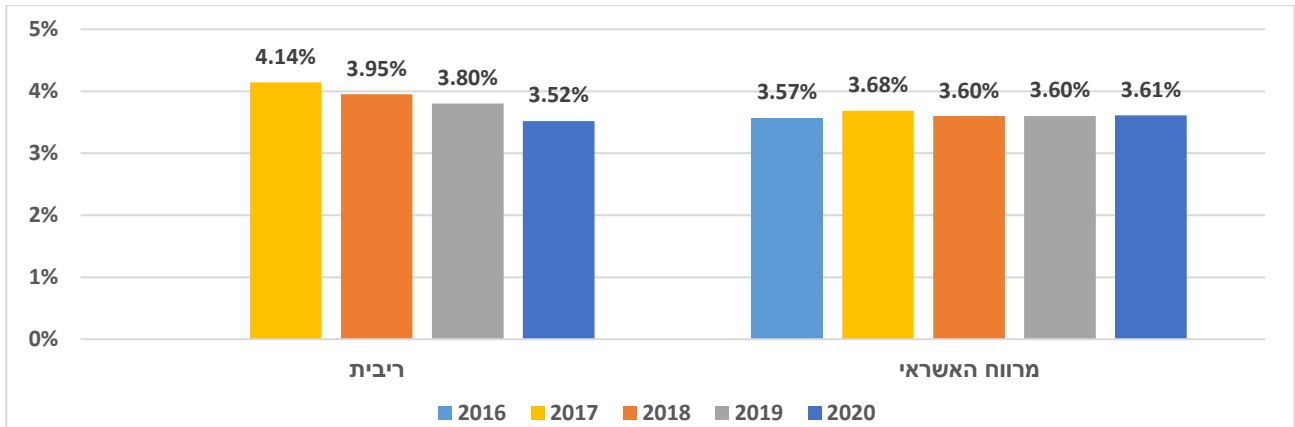
¹⁵ משרד האוצר, הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי, [דו"ח שלישי של הוועדה](#), אוגוסט 2021.

¹⁶ בנק ישראל, [הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים וחברות כרטיסי אשראי](#), שנים שונות. נעשו שינויים בסיווגים של הגדרת אשראי עסקי לפי גודל העסק בין השנים, ולכן ייתכן כי הסיווגים לשנים אינם תואמים. השינוי במשקל בנק מזרחי טפחות ומשקל שאר הבנקים באשראי נובע בעיקר מכך שבשנת 2020 מוזג בנק איגוד לבנק מזרחי-טפחות, ולכן בשנה זו בשאר הבנקים נכלל רק בנק ירושלים.

¹⁷ על פי משרד המשפטים האמריקאי, רמת ריכוזיות בענף מוגדרת בשלושה טווחים: 0-0.15 – **ריכוזיות נמוכה**; 0.15-0.25 – **ריכוזיות מתונה/בינונית**; מעל 0.25 – **ריכוזיות גבוהה**.

The United States Department of Justice, [HERFINDAHL-HIRSCHMAN INDEX](#), accessed: October 6th 2021.

¹⁸ משרד האוצר, הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי, [דו"ח שלישי של הוועדה](#), אוגוסט 2021.

אפשר לראות כי מרווח האשראי על אשראי לעסקים קטנים וזעירים נותר כמעט ללא שינוי ואף עלה מעט בשנים 2016-2020. עם זאת, הריבית על אשראי לעסקים קטנים וזעירים ירדה מ-4.14% בסוף 2017 ל-3.52% בסוף 2020 – ירידה של **0.62 נקודות האחוז**. כאמור, חלק ניכר מהירידה בריביות בשנת 2020 הוא תוצאה של מדיניות בנק ישראל בעקבות משבר הקורונה, ולא רק בעקבות יישום החוק להגברת התחרות.

2.3 חברות כרטיסי האשראי

בישראל פועלות שלוש חברות כרטיסי אשראי: ישראלכרט, שבבעלות הציבור וגופים מוסדיים (כאמור, הייתה בעבר בבעלות לבנק הפועלים); מקס איט פיננסים בבעלות קרן ההשקעות Warburg Pincus (כאמור, היתה בעבר בבעלות בנק לאומי) וחברת כ.א.ל בבעלות בנק דיסקונט והבנק הבינלאומי. בלוח 3 שלהלן מוצגות יתרות האשראי הצרכני של חברות כרטיסי האשראי בשנים 2016-2020.¹⁹

לוח 3 – יתרות האשראי הצרכני של חברות כרטיסי האשראי (במיליארדי ש"ח)²⁰

סך הכול	ישראלכרט		מקס		כאל		שנה
	אחוזים	סכום	אחוזים	סכום	אחוזים	סכום	
10.1	20.6%	2.1	43.9%	4.4	35.5%	3.6	2016
12.0	19.7%	2.4	45.5%	5.5	34.8%	4.2	2017
13.2	22.4%	3.0	41.6%	5.5	36.0%	4.7	2018
15.1	26.5%	4.0	37.2%	5.6	36.3%	5.5	2019
14.6	27.9%	4.1	36.7%	5.3	35.4%	5.2	2020
44.6%	+7.3 נקודות האחוז	95.9%	-7.2 נקודות האחוז	20.8%	-0.1 נקודות האחוז	44.2%	שינוי 2020-2016

אפשר לראות כי בשנים 2016-2020 חלה עלייה של **44.6%** בסך יתרת האשראי הצרכני של חברות כרטיסי האשראי. בשנת 2020 סך יתרת האשראי הצרכני של חברות כרטיסי אשראי היה 14.6 מיליארד ש"ח – כ-13.6% מסך יתרת האשראי של הבנקים (107 מיליארד ש"ח, ראו לוח 1 שלעיל); בשנת 2016 סך יתרת האשראי הצרכני של חברות כרטיסי האשראי היה 10.1

¹⁹ אשראי באחריות חברות כרטיסי האשראי שניתן לאנשים פרטיים ונושא ריבית. תשלומים שנעשים בכרטיסי חיוב נדחה אינם נכללים כאן כיוון שזהו אשראי שאינו נושא ריבית.

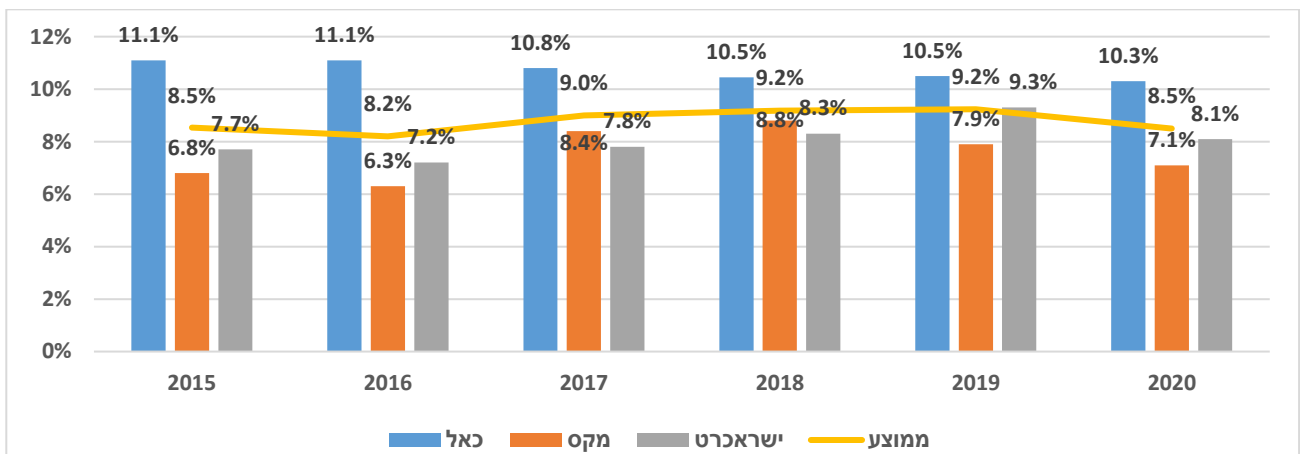
²⁰ בנק ישראל, [מערכת הבנקאות לשנת 2020](#), עמ' 73, מאי 2021.

מיליארד ש"ח - כ-8.2% מסך יתרת האשראי הצרכני של הבנקים (122.5 מיליארד ש"ח), קרי גידול של **5.4 נקודות אחוז**.

מבחינת התפלגות האשראי לפי החברות אפשר ללמוד כי משקלה של חברת ישראלכרט בסך האשראי גדל **ב-7.3 נקודות האחוז**, על חשבון הירידה במשקלה של חברת מקס **ב-7.2 נקודות האחוז**, ואילו משקלה של חברת כאל בסך האשראי נותר כמעט ללא שינוי. ייתכן שההפרדה שנעשתה, כאמור, בין הבנקים לחברות כרטיסי האשראי השפיעה על התפלגות האשראי בין החברות. עם זאת, כאמור ההפרדה של חברת מקס מבנק לאומי התבצעה בשנת 2019, וההפרדה של ישראלכרט מבנק הפועלים התבצעה בשנת 2020, ועל כן ייתכן כי עוד מוקדם לראות את ההשפעה של מהלכים אלו על האשראי הצרכני שמעמידות חברות כרטיסי האשראי. נוסף על כך, בשנת 2020 חלה ירידה של **3.2%** בסך יתרת האשראי, לעומת שנת 2019, בעקבות ההאטה בפעילות הכלכלית במשק בזמן משבר הקורונה.

בתרשים 4 מוצגת הריבית השנתית הממוצעת על אשראי צרכני שניתן על ידי חברות כרטיסי האשראי בשנים 2015-2020.

תרשים 4 - ריבית על אשראי צרכני בחברות כרטיסי האשראי (ריבית שנתית ממוצעת)²¹

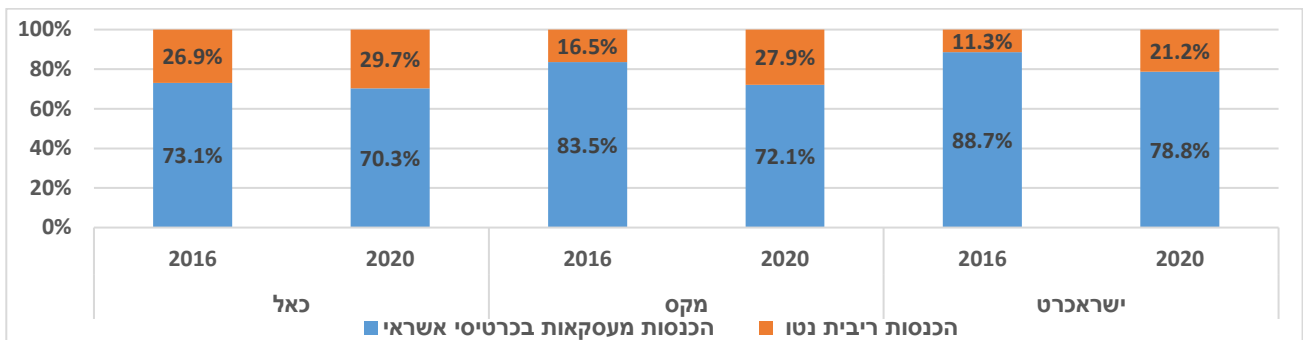
אפשר לראות כי בשנים 2016-2019 חלה עלייה של **1 נקודות האחוז** בריבית הממוצעת על אשראי צרכני שמעמידות החברות. מבחינת השינוי בריביות לפי חברות אפשר ללמוד כי הריבית בחברת כאל ירדה בשנים אלו **ב-0.6 נקודות האחוז**, הריבית בחברת מקס עלתה **ב-1.6 נקודות האחוז** והריבית בחברת ישראלכרט עלתה **ב-2.1 נקודות האחוז**. ייתכן כי השינוי בריביות נובע מכך שחברת ישראלכרט הגדילה את האשראי הצרכני שהיא נותנת, ובתוך כך הגדילה גם את נתח הלקוחות בעלי פרופיל סיכון גבוה יותר. חברת מקס הגדילה את נתח האשראי שהיא נותנת לעסקים על חשבון האשראי הצרכני, וייתכן כי השינוי בריביות נובע מהשינוי בהתפלגות האשראי. הריבית בחברת כאל אומנם ירדה בשנים אלו, אך היא עדיין גבוהה לעומת הריבית הממוצעת בחברות האחרות. כמו כן, בשנת 2020 ירדו הריביות הממוצעות בכל חברות כרטיסי האשראי

²¹ ש.ם.

וייתכן כי ירידה זו נובעת מהירידה בביקוש לאשראי צרכני במהלך משבר הקורונה. יש לציין כי, כפי שמוצג בתרשים 2 שלעיל, הריבית הממוצעת על אשראי צרכני **בנקאי** בשנת 2020 הייתה **4.99%**, כלומר, נמוכה במידה ניכרת מהריבית הממוצעת על אשראי צרכני בחברות כרטיסי האשראי, שהייתה **8.5%** בשנת 2020.

אינדיקציה אפשרית נוספת לבחינת השפעת החוק על הגברת התחרות בשוק כרטיסי האשראי היא הכנסות חברות כרטיסי האשראי. בתרשים 5 שלהלן מוצגת התפלגות ההכנסות של חברות כרטיסי האשראי בשנים 2016-2020.

תרשים 5 – התפלגות מקורות ההכנסה בחברות כרטיסי האשראי²²

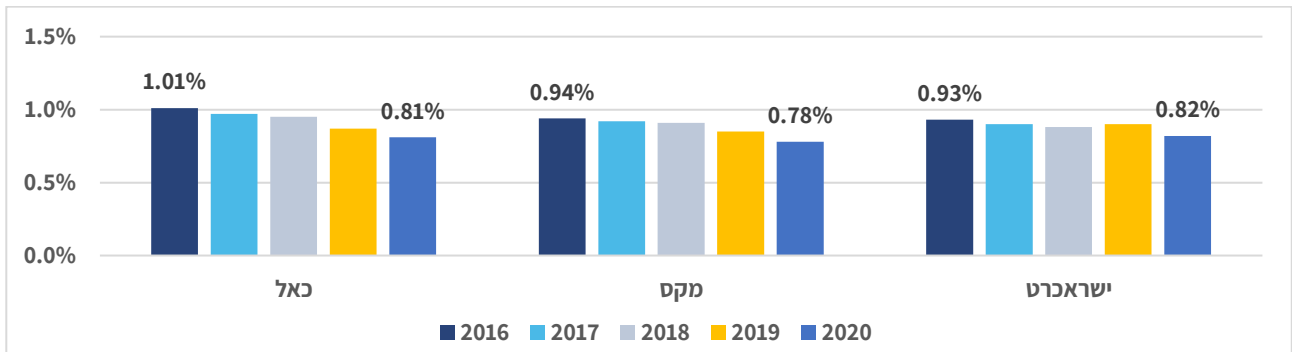

אפשר לראות כי משקלן של ההכנסות מריבית נטו (כלומר, ההכנסות מאשראי נושא ריבית) עלה בכל חברות כרטיסי האשראי. העלייה במשקל הכנסות אלו בולטת בעיקר בחברות שהופרדו מהבנקים – מקס וישראלכרט, עלייה של **11.4 נקודות האחוז** ו-**9.9 נקודות האחוז** בהתאמה, והיא מתואמת עם העלייה באשראי הצרכני בחברות אלו (כפי שהוצג בלוח 3). עם זאת, ייתכן כי השינוי בהתפלגות ההכנסות נובע גם מהירידה בהכנסות חברות כרטיסי האשראי מעסקאות בכרטיסי אשראי על רקע השחיקה במרווח הסליקה.

בחלק מעלויות כרטיסי החיוב נכללות עמלות סליקה. ההכנסות מעמלות סליקה מורכבות משתי עמלות: **עמלת סליקה נטו**, שחברת כרטיסי האשראי גובה מבית העסק בעבור הסליקה שהיא עצמה מבצעת; **עמלת צולבת**, שחברת כרטיסי האשראי גובה מבית העסק ומעבירה למנפיק הכרטיס. בתרשים 6 שלהלן מוצגת עמלת הסליקה הממוצעת (המורכבת מעמלת סליקה נטו + עמלת צולבת) לפי חברות כרטיסי אשראי בשנים 2016-2020.

²² שם, עמ' 75.

תרשים 6 – עמלת סליקה ממוצעת לפי חברות כרטיסי אשראי (כאחוז מהעסקה, 2016-2020)²³

אפשר לראות כי עמלת הסליקה הממוצעת של שלוש חברות כרטיסי האשראי בשנת 2020 הייתה נמוכה לעומת שנת 2016. בחברת כאל עמלת הסליקה ירדה ב-0.2 נקודות האחוז, בחברת מקס עמלת הסליקה ירדה ב-0.16 נקודות האחוז, ובחברת ישראלכרט – ירדה ב-0.11 נקודות האחוז. חלק מהירידה נובע מיישום מתווה הדרגתי של בנק ישראל להפחתת העמלה הצולבת: משיעור של 0.7% בשנת 2019 ל-0.5% בשנת 2023.²⁴ עם זאת, הירידה בעמלות הסליקה החלה כבר לפני יישום המתווה וייתכן כי היא נובעת מהתגברות התחרות בשוק כרטיסי האשראי.

נתון נוסף שעשוי להעיד על רמת התחרות בשוק כרטיסי האשראי הוא מספר הכרטיסים וההתפלגות בין כרטיסי אשראי בנקאיים לחוץ-בנקאיים. בלוח 4 מוצגים מספר כרטיסי האשראי הפעילים בחברות כרטיסי האשראי בהתפלגות לפי כרטיסי אשראי בנקאיים וחוץ-בנקאיים.

לוח 4 – מספר כרטיסי האשראי הפעילים בחברות כרטיסי האשראי (באלפים)²⁵

סך הכול	בנקאיים		חוץ-בנקאיים		שנה
	באחוזים	מספר כרטיסים	באחוזים	מספר כרטיסים	
7,740	71.7%	5,547	28.3%	2,193	2016
8,095	71.1%	5,753	28.9%	2,342	2017
8,618	68.5%	5,902	31.5%	2,716	2018
9,063	67.2%	6,087	32.8%	2,976	2019
2,968	28.2%	1,737	40.4%	1,231	2020
2,233	23.4%	1,445	25.8%	788	
4,015	48.4%	2,985	33.8%	1,030	
9,216	66.9%	6,167	33.1%	3,049	
19.1%	-	11.2%	-	39.0%	שיעור שינוי 2020-2016

אפשר לראות כי בדצמבר 2020 היו כ-9.2 מיליון כרטיסי אשראי פעילים – גידול של 19.1% לעומת 2016. בחינת התפלגות סוג כרטיסי האשראי מעלה כי משקל הכרטיסים הבנקאיים בשנת 2020 היה כ-67% לעומת 71.7% בסוף שנת 2016, כלומר, חלה ירידה במשקלם של

²³ הפיקוח על הבנקים, סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020, איור א-85 – סך הכול עמלת סליקה ממוצעת בארץ, חברות כרטיסי האשראי, מאי 2021.

²⁴ בנק ישראל, מתווה ההפחתה של העמלה הצולבת, פברואר 2018.

²⁵ בנק ישראל, מערכת הבנקאות לשנת 2020, עמ' 78, מאי 2021.

כרטיסי האשראי הבנקאיים שממנה אפשר ללמוד על התגברות התחרות בשוק כרטיסי האשראי, בין היתר בשל פעולות החוק. נוסף על כך, מהתפלגות מספר כרטיסי האשראי לפי החברות השונות עולה כי נכון לדצמבר 2020, חברת כאל מחזיקה ב-**40.4%** ממספר כרטיסי האשראי החוץ-בנקאיים וחברת ישראלכרט מחזיקה ב-**48.4%** מכרטיסי האשראי הבנקאיים. במסגרת ההוראות בדבר הפרדת הבנקים מחברות כרטיסי האשראי נדרשו בנק הפועלים ובנק לאומי לעבוד עם כמה גופי תפעול לכרטיסי האשראי הבנקאיים של לקוחותיהם, והדבר עשוי להשפיע בעתיד על נתחי השוק של החברות בכרטיסי אשראי בנקאיים.²⁶

3. נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים של הבנקים וחברות כרטיסי האשראי

בסעיף זה יוצגו סעיפים עיקריים מתוך הדוחות הכספיים של הבנקים וחברות כרטיסי אשראי כמדד נוסף העשוי להעיד על השפעתו של החוק על התחרות במערכת הבנקאות ובשוק האשראי.

3.1 חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות

בלוח 5 שלהלן מוצגים כמה נתונים על ההכנסות והרווחים של חמש הקבוצות הבנקאיות הגדולות בשנים 2020-2016.

לוח 5 – ההכנסות והרווח נקי של חמש הקבוצות הבנקאיות (במיליארדי ש"ח, 2020-2016)²⁷

שיעור שינוי			1-9/2021	2020	2019	2018	2017	2016	נתון
2021-2020	2020-2019	2019-2016							
20.2%	-9.3%	26.4%	33.8	37.8	41.7	40.4	35.8	33.0	הכנסות ריבית
17.8%	-0.4%	23.1%	27.8	31.9	32.0	30.7	28.1	26.0	הכנסות ריבית נטו
14.5%	1.0%	-4.5%	13.8	16.4	16.2	16.8	16.0	17.0	הכנסות שאינן מריבית
205.1%	-23.0%	20.0%	14.4	7.5	9.7	9.3	9.1	8.1	רווח נקי

אפשר לראות את השינוי שחל בשנים האחרונות בהכנסות הבנקים וברווח הנקי שלהם, בחלוקה לשלוש תקופות זמן:

- בשנים 2016-2019, כלומר, השנים מאז חקיקת החוק וטרם משבר הקורונה, חלה עלייה של **26.4%** בהכנסות ריבית, עלייה של **23.1%** בהכנסות ריבית נטו (הכנסות ריבית בניכוי הוצאות ריבית), ירידה של **4.5%** בהכנסות שאינן מריבית (הכנסות ממניות, אג"ח, הפרשי שער ועמלות) ועלייה של **20%** ברווח הנקי.
- בשנת 2020, שבה התחיל משבר הקורונה שהוביל למשבר כלכלי עולמי, חלה ירידה של **9.3%** בהכנסות ריבית, ירידה של **0.4%** בהכנסות ריבית נטו, עלייה של **1%** בהכנסות שאינן מריבית וירידה של **23%** ברווח הנקי. הירידה ברווח הנקי נובעת בחלקה מהירידה בסך

²⁶ שם.

²⁷ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות](#), שנים שונות, כניסה: 29 בנובמבר 2021; הבורסה, [הדוחות הכספיים של הבנקים](#), כניסה: 28 בנובמבר 2021. שיעור השינוי המוצג בשנים 2021-2020 הוא עבור התקופות ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים.

הכנסות הריבית. כמו כן, סיבה עיקרית לירידה היא העלייה בהוצאות להפסדי אשראי בעקבות משבר הקורונה אשר השפיע על יכולת החזר של הלווים.²⁸

- בתקופה ינואר-ספטמבר 2021, שבה התחילה התאוששות כלכלית ממשבר הקורונה, חלה עלייה של **17.8%** בהכנסות ריבית נטו, עלייה של **14.5%** בהכנסות שאינן מריבית ועלייה של **205.1%** ברווח הנקי. הרווח הנקי היה בתקופה זו **כ-14.4 מיליארד ש"ח** – גבוה במידה ניכרת מהשנים טרום משבר הקורונה. **לעומת שנת 2019, הרווח הנקי של מערכת הבנקאות גדל ב-47.6%** עבור שלושה רבעונים בלבד. הסיבות לגידול הן, בין היתר, עלייה בהכנסות ריבית בעקבות העלייה במדד המחירים לצרכן, כיוון שלבנקים יש עודף נכסים צמודי מדד על התחייבויות צמודות מדד. סיבה נוספת לגידול היא הירידה בהוצאה בגין הפסדי אשראי, בשל התאוששות המשק בשנת 2021. כמו כן, חלה עלייה בהכנסות שאינן מריבית בעיקר בגין רווחים מהשקעות במניות.²⁹

בלוח 6 שלהלן מוצגים הכנסות מריבית נטו ורווח נקי בחלוקה לפי קבוצה בנקאית בשנים 2016 ו-2020.

לוח 6 – הכנסות מריבית נטו ורווח נקי בחלוקה לפי קבוצה בנקאית (במיליארדי ש"ח)³⁰

2020		2016		הכנסות ריבית נטו				קבוצה בנקאית
				2020		2016		
%-ב	סכום	%-ב	סכום	%-ב	סכום	%-ב	סכום	
28.1%	2.1	34.4%	2.8	27.4%	8.7	28.7%	7.5	לאומי
27.4%	2.1	32.4%	2.6	27.6%	8.8	31.2%	8.2	הפועלים
13.0%	1.0	11.2%	0.9	18.5%	5.9	17.4%	4.6	דיסקונט
21.5%	1.6	15.6%	1.3	18.3%	5.8	14.4%	3.8	מזרחי טפחות
10.0%	0.8	6.4%	0.5	8.3%	2.6	8.3%	2.2	הבינלאומי
100.0%	7.5	100.0%	8.1	100.0%	31.9	100.0%	26.2	סך הכול

אפשר לראות כי בשנת 2016 חלקם של שני הבנקים הגדולים לאומי ופועלים בסך הכנסות ריבית נטו היה 59.9% ובשנת 2020 היה 55% – **ירידה של 4.9 נקודות האחוז**. חלקם של שני הבנקים הגדולים ברווח הנקי המצרפי בשנת 2016 היה 66.8%, ובשנת 2020 היה 55.5% – **ירידה של 11.3 נקודות האחוז**. חלקו של בנק מזרחי-טפחות הן בהכנסות והן ברווח הנקי עלה בשנים אלו, על חשבון הירידה בחלקם של הבנקים הגדולים, בין היתר בגין רכישת בנק איגוד בשנת 2020 ובגין העלייה החדה בשוק המשכנתאות, שבו למזרחי יש נתח גדול יחסית. ייתכן שהירידה בנתחי הבנקים הגדולים בהכנסות וברווחים נובעת גם מהשפעות החוק להגברת התחרות, ובין היתר בעקבות הפרדת חברות כרטיסי האשראי משליטתם.

אחד המדדים הפיננסיים החשובים במערכת הבנקאות הוא **התשואה להון** (Return on Equity). יחס זה מבטא את היחס בין הרווח הנקי של הבנק להון העצמי שלו.

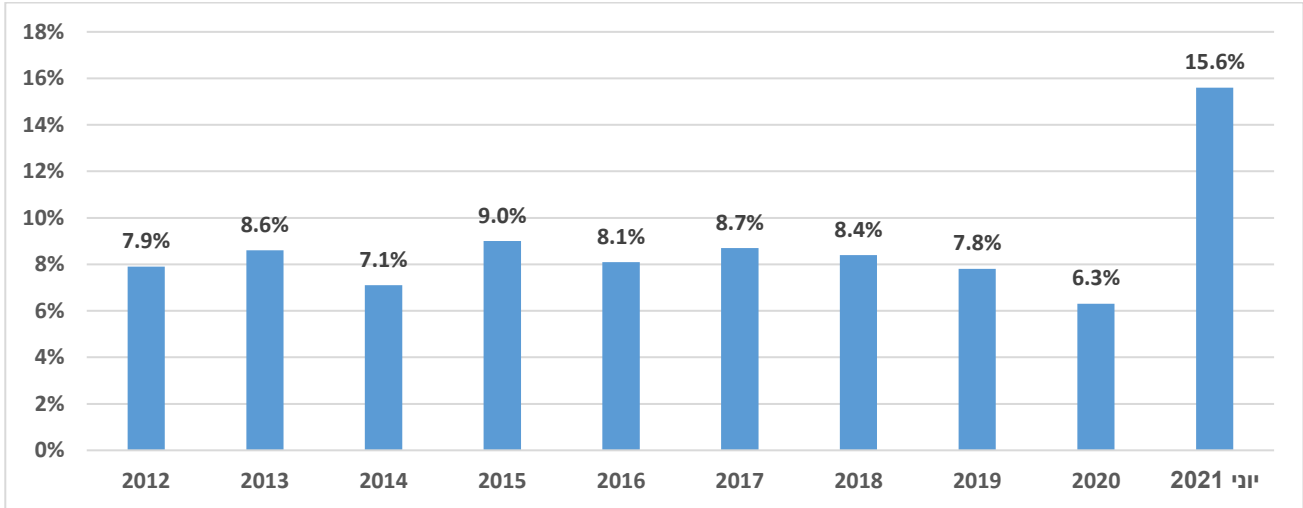
²⁸ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020](#), מאי 2021.

²⁹ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות בישראל למחצית שנת 2021](#), נובמבר 2021.

³⁰ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות](#), שנים שונות, כניסה: 29 בנובמבר 2021.

בתרשים 7 שלהלן מוצגת התשואה להון לאחר מס של סך מערכת הבנקאות בשנים 2012-2021.

תרשים 7 – התשואה להון (ROE) של מערכת הבנקאות (2012-2021)³¹

אפשר לראות כי בשנים 2017-2019, השנים שלאחר חקיקת החוק להגברת התחרות בינואר 2017, חלה ירידה מתונה בתשואה להון של מערכת הבנקאות מ-8.7% בשנת 2017 ל-7.8% בשנת 2019. עם זאת, בשנת 2020 חלה ירידה בתשואה להון לרמה של **6.3%**, בעקבות משבר הקורונה והירידה בפעילות הכלכלית במשק. תשואה להון זו הייתה הנמוכה ביותר מאז שנת 2008, שבה התרחש המשבר הפיננסי העולמי. נכון ליוני 2021, התשואה להון היא **15.6%**, **הגבוהה ביותר מאז שנת 2007**, כאמור, בעקבות העלייה החדה ברווחי הבנקים בשנה זו (כפי שמוצג בלוח 5 שלעיל).

3.2 חברות כרטיסי האשראי

בלוח 7 מוצגים נתוני ההכנסות והרווח הנקי של סך חברות כרטיסי האשראי בשנים 2016-2021.

לוח 7 – ההכנסות והרווח הנקי של חברות כרטיסי האשראי (במיליוני ש"ח, 2016-2021)³²

שיעור שינוי			1-9/2021	2020	2019	2018	2017	2016	נתון
2021-2020	2020-2019	2019-2016							
47.8%	-12.4%	13.3%	3,149	3,745	4,276	4,307	4,003	3,773	הכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי
36.3%	9.2%	52.4%	995	1,306	1,196	1,083	921	785	הכנסות ריבית נטו
40.6%	-5.2%	13.2%	4,138	5,199	5,486	5,398	4,951	4,845	סך הכנסות
116.6%	-41.6%	-31.3%	652	302	517	653	653	752	רווח נקי

אפשר לראות את השינוי שחל בשנים האחרונות בהכנסות וברווח חברות כרטיסי האשראי בחלוקה לשלוש תקופות:

³¹ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות בישראל למחצית שנת 2021](#), נובמבר 2021.

³² הבורסה, [הדוחות הכספיים של חברות כרטיסי האשראי](#), כניסה: 28 בנובמבר 2021. שיעור השינוי המוצג בשנים 2021-2020 הוא עבור התקופות ינואר-ספטמבר בכל אחת מהשנים.

- בשנים 2016-2019, השנים מאז חקיקת החוק וטרם משבר הקורונה, חלה עלייה של **13.3%** בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, עלייה של **52.4%** בהכנסות ריבית נטו, עלייה של **13.2%** בסך ההכנסות וירידה של **31.3%** ברווח הנקי. העלייה בהכנסות ריבית נטו (הכנסות בגין מתן אשראי) עשויה להיות מוסברת על ידי העלייה באשראי הצרכני שנותנות חברות כרטיסי האשראי, כפי שהוצג בלוח 3. עם זאת, על אף העלייה בפעילותן (כפי שהיא משתקפת מהעלייה בהכנסות) חלה ירידה ברווחים, ייתכן שבשל גידול בהוצאותיהן בשנים אלו.
 - בשנת 2020, שבה התחיל משבר הקורונה שהוביל למשבר כלכלי עולמי, חלה ירידה של **12.4%** בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, עלייה של **9.2%** בהכנסות מריבית נטו, ירידה של **5.2%** בסך ההכנסות וירידה של **41.6%** ברווח הנקי. הירידה בהכנסותיהן מוסברת, בין היתר, על רקע הירידה בהיקפי השימוש בכרטיסי אשראי והירידה בצריכה הפרטית בעקבות משבר הקורונה, ובגין העלייה בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי, בעקבות הגידול בסיכוני האשראי בעקבות משבר הקורונה.³³
 - בתקופה ינואר-ספטמבר 2021, שבה התחילה התאוששות כלכלית ממשבר הקורונה, חלה עלייה של **47.8%** בהכנסות מעסקאות בכרטיסי אשראי, עלייה של **36.3%** בהכנסות מריבית נטו, עלייה של **40.6%** בסך ההכנסות ועלייה של **116.6%** ברווח הנקי. הרווח הנקי גדל בשיעור חד בשנת 2021, והוא **כ-652 מיליון ש"ח**, כמו הרווחים בשנים 2017-2018, עבור שלושה רבעונים בלבד. העלייה בהכנסות וברווחים בשנת 2021 עשויה להיות מוסברת על ידי התאוששות מהירה של המשק, לאחר הסרת הסגרים וההגבלות שהיו במהלך משבר הקורונה, ועל רקע העלייה בשימוש בכרטיסי אשראי והיקף הצריכה הפרטית.³⁴
- בלוח 8 שלהלן מוצגים סך ההכנסות והרווח הנקי של חברות כרטיסי האשראי, בחלוקה לפי חברה בשנים 2016 ו-2021.

לוח 8 – התפלגות ההכנסות והרווח הנקי של חברות כרטיסי אשראי (במיליוני ש"ח)³⁵

חברת כרטיסי אשראי	רווח נקי				סך הכנסות			
	ינואר - ספטמבר 2021		2016		ינואר - ספטמבר 2021		2016	
	ב-%	סכום	ב-%	סכום	ב-%	סכום	ב-%	סכום
מקס	20.7%	135	24.5%	184	24.9%	1,031	23.5%	1,140
כאל	35.4%	231	38.8%	292	35.0%	1,450	33.5%	1,622
ישראכרט	43.9%	286	36.7%	276	40.0%	1,657	43.0%	2,083
סך הכול	100.0%	652	100.0%	752	100.0%	4,138	100.0%	4,845

אפשר לראות כי חלה עלייה קלה במשקלן של חברות מקס וכאל בסך ההכנסות על חשבון חלקה של חברת ישראכרט. מנגד, בבחינת התפלגות הרווחים בין החברות, עולה כי חל גידול של **7.2**

³³ בנק ישראל, [סקירת מערכת הבנקאות לשנת 2020](#), מאי 2021.

³⁴ הלמ"ס, [רכישות בכרטיסי אשראי](#), כניסה: 29 בנובמבר 2021; [חשבונות לאומיים: אומדן ראשון לרבעון השלישי של שנת 2021](#), 16 בנובמבר 2021.

³⁵ הבורסה, [הדוחות הכספיים של חברות כרטיסי האשראי](#), כניסה: 28 בנובמבר 2021.

נקודות האחוז בחלקה של חברת ישראלכרט בסך **הרווח הנקי**, לעומת ירידה של **3.8 נקודות האחוז** בחלקה של חברת מקס וירידה של **3.4 נקודות האחוז** בחלקה של חברת כאל. נתונים אלו מתואמים לנתונים המוצגים בלוח 3 שלעיל, המציגים עלייה במשקלה של חברת ישראלכרט באשראי הצרכני על חשבון ירידה במשקלה של חברת מקס. ייתכן שההפרדה שנעשתה, כאמור, בין הבנקים לחברות כרטיסי האשראי משפיעה גם על ההתפלגות של ההכנסות והרווחים בין החברות. עם זאת, כאמור ההפרדה של חברת מקס מלאומי התבצעה בשנת 2019 וההפרדה של ישראלכרט מבנק הפועלים התבצעה בשנת 2020, ועל כן ייתכן כי עוד מוקדם לראות את ההשפעה של מהלכים אלו על התוצאות העסקיות של חברות כרטיסי האשראי.